

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О.М. БЕКЕТОВА

Кафедра менеджменту і маркетингу в міському господарстві

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан факультету Менеджменту
(Писаревський І.М.)
№02074-151 2014 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МГСЕ 5 – Методологія і організація наукових досліджень

галузь знань 0306 Менеджмент і адміністрування

спеціальність 8.03060101 Менеджмент організацій і адміністрування
(за видами економічної діяльності)

магістерська програма Менеджмент організацій і адміністрування в міському господарстві
факультет Менеджменту

2014 – 2015 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

Робоча програма навчальної дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень» для студентів за спеціальністю 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування»

Розробники: д.е.н., професор Новікова М.М.

Робочу програму схвалено **на засіданні** кафедри менеджменту і маркетингу в міському господарстві

Протокол від “29” серпня 2014 року № 1

Завідувач кафедри (Новікова М.М.)

Програма відповідає формі Робочої програми навчальної дисципліни, що затверджена Наказом по ХНУМГ ім. О.М. Бекетова від 24 лютого 2014 р. №46-01.

Методист НМВ (підпис) () “ 29 ” 12 2014 р.
(ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників ↓↓↓	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 1,5	Нормативна	Рік (роки) підготовки	
		1-й (5)	-
		Семестр(и)	
		2-й	-
Загальна кількість годин – 54	Галузь знань: 0306 Менеджмент і адміністрування	Лекції*:	
		17 год.	-
Модулів – 1		Практичні, семінарські*:	
		17 год.	-
Змістових модулів (ЗМ) – 2		Лабораторні*:	
		-	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,0 самостійної роботи студента – 1,2	Спеціальність: 8.03060101 Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)	Самостійна робота*:	
		20 год.	-
		Індивідуальні завдання:	
		-	-
		Вид контролю:	
Індивідуальне (науково-дослідне) завдання (ІЗ)	Магістерська програма: Менеджмент організацій і адміністрування в міському господарстві Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Залік	-

Примітка:

* вказуються години відведені по дисципліні в цілому на дану навчальну роботу.

Питома вага кількості аудиторних годин в загальному обсязі дисципліни для денної форми навчання становить 63%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Методологія і організація наукових досліджень” є формування знань з методології, теорії методу і процесу, психології, методичного забезпечення науково-дослідної діяльності, починаючи зі студентської наукової роботи та аспірантських досліджень.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Методологія і організація наукових досліджень” є теоретична підготовка магістрів з питань: сутності понять і категорій методологій наукових досліджень; організації процесу наукового дослідження; вибору об'єктів наукового дослідження; застосування теоретичних та емпіричних методів дослідження; методик дослідження, їх змісту і принципів розробки; планування науково-дослідних робіт; розроблення етапів та форм процесу наукового дослідження; організації науково-дослідної роботи магістрів;
- сутності понять гносеології та її місця в системі наукових знань; діалектики як системи принципів, законів і категорій; специфіки наукового пізнання; типології методів наукового пізнання; сутності понять синергетики і евристики; змісту та структури, процесу наукового дослідження; формування та обґрунтування наукових гіпотез; оволодіння традиційними та сучасними інноваційними методами проведення досліджень; оформлення результатів наукових досліджень та впровадження їх у практику; інформаційного забезпечення процесу наукового дослідження; визначення економічної ефективності наукових досліджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- сучасні напрями здійснення наукових досліджень на макро- і мікрорівні, зокрема економічного і управлінського профілю;
- методологію, методи та логіку наукових досліджень;
- прийоми щодо пошуку інформаційних джерел та роботи з ними;
- вимоги та стандарти щодо оформлення наукової продукції (результатів дослідження).

вміти:

- обирати об'єкти та методи наукового дослідження;
- шукати та аналізувати різноманітні джерела інформації;
- проводити наукові дослідження систем і процесів менеджменту;
- застосувати сучасні методики та методичні прийоми у наукових дослідженнях;
- планувати і організовувати наукові експерименти;
- формувати опитувальні анкети;
- застосувати автоматизовані системи обробки інформації у наукових дослідженнях;
- складати звіти з науково-дослідної роботи.

мати компетентності:

- з формування культури та навичок проведення досліджень, впровадження їх результатів у практику діяльності організацій.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Методологія і організація наукових досліджень

Змістовий модуль 1. Методологія наукових досліджень

Тема 1. Методологія: сутність, зміст, поняття

Поняття про діяльність людини: пізнавальну (гносеологічну), аксіологічну, праксіологічну. Наука як результат і особливий вид пізнавальної діяльності людини.

Роль філософії в обґрунтуванні проблем наукового дослідження. Логічний аналіз об'єкта, суб'єкта і предмета методології наукового дослідження. Зміст, структура і значення курсу для підготовки спеціаліста, магістра, аспіранта.

Тема 2. Проблеми наукового пізнання в історії філософії

Специфіка пізнавального ставлення людини до світу. Поняття гносеології і її місце в системі філософського знання. Особливості пізнання природної соціокультурної та і духовної сфер. Проблема пізнання світу. Агностицизм і його основні різновиди. Проблеми наукового пізнання в філософії XVIII-XIXст. Класична наука і філософська епістемологічна рефлексія. Споглядальна концепція пізнання. Принцип відображення (Локк, Гольбах). Діяльнісна концепція пізнання. Принцип конструктивізму (Кант, Фіхте). Гегелевська гносеологія. Принцип тотожності. Марксистська концепція пізнання. Принцип практики (Маркс, Енгельс). Некласична наука і філософська епістемологічна рефлексія. Неопозитивістська концепція пізнання (Мах, Авенаріус). Прагматична пізнавальна концепція (Ч. Пірс, У. Джемс, Дж. Дьюї). Проблеми теорії пізнання в філософії неотомізму (Веттер, Марітен). Феноменологія Гуссерля. Філософія і методологія соціальних наук. Специфіка соціального пізнання.

Тема 3. Діалектичні та логічні основи наукового пізнання

Діалектика як система принципів, законів, категорій. Закони та категорії діалектики в науковому дослідженні. Поняття принципів діалектики та їх роль у науковому пізнанні. Принцип об'єктивності, всебічності та взаємозв'язку, розвитку, історичного та логічного в науковому пізнанні.

Закони єдності та боротьби протилежностей, якості та кількості, заперечення та їх роль в процесі пізнання.

Категорії діалектики, їх роль у пізнанні реального світу. Одиначне, особливе та загальне, сутність і явище, причина і наслідок, зміст і форма, необхідність і випадковість, можливість і дійсність у процесі пізнання предметів та явищ матеріального та духовного світу.

Значення діалектики в науковому пізнанні та практичній діяльності людей.

Формальна логіка у науковому пізнанні. Поняття про логічний закон. Закон логіки – форма вираження внутрішній суттєвих структурних зв'язків наших думок, які відображають закономірні зв'язки реального світу. Співвідношення законів формальної та діалектичної логіки. Закон тотожності, його сутність і об'єктивна основа. Вимоги закону визначеності та однозначності думки у процесі наукового пізнання. Значення закону суперечності для пізнавальної та практичної

діяльності людей. закон виключеного третього, його визначення та логічний зміст. Об'єктивні основні вимоги цього закону. Роль закону виключеного третього у науковій і практичній діяльності людей. закон достатньої підстави, його сутність та основні вимоги логічні помилки, пов'язані з порушенням вимог закону. Значення цього закону в науково-пізнавальній та практичній діяльності людей у різних сферах суспільного життя. Поняття аргументації, доказу та їх структура.

Види і правила доказу в процесі наукового пізнання. Прямий і непрямий докази. Основні правила, що впливають із законів тотожності, несуперечності та достатньої підстави, яких необхідно дотримуватись в процесі наукового пізнання.

Поняття спростування та його логічна структура. Значення аргументації та доказу в пізнанні, науці.

Тема 4. Специфіка наукового пізнання

Наука в системі суспільства. Відмінність наукового пізнання від звичайного, художнього та інших способів опанування реальної дійсності. Основні ознаки наукового пізнання. Дисциплінарний та міждисциплінарний аналіз науки. Специфіка філософсько-методологічного дослідження науки. Позитивізм – неопозитивізм – постпозитивізм як світогляд і методологія наукового пізнання.

Поняття об'єкта та предмета наукового дослідження. Поняття про метод, методологію та рівні наукового дослідження. Змістовна та формалізована методологія. Види змістовної методології: філософська, загальнонаукова, конкретно-наукова. Типологія методів наукового пізнання: філософські, загальнонаукові, загально логічні, емпіричні та теоретичні. Рівні наукового дослідження: емпіричний та теоретичний, їх відмінність за предметом, методами і формами наукового знання.

Тема 5. Концептуальні основи наукового знання

Передумови наукового мислення і діяльності. Експлікація поняття і теорій науки. Необхідні умови коректного наукового пояснення. Пізнавальний статус наукових законів моделі розвитку науки. Демаркація від індивідуальних психологічних, колективістських умов. Сцієнтизм і анти сцієнтизм.

Наукове і ненаукове знання. Форми ненаукового знання. Наука як соціокультурний феномен. Наукова картина світу і її еволюція. Різні моделі раціональності. Концептуальні і світоглядні засади наукового знання.

Поняття синергетики й евристики. Взаємозв'язок епістемології і соціальної філософії.

Змістовий модуль 2. Організація наукових досліджень

Тема 6. Зміст та структура процесу наукового дослідження. Проблема істини

Основні проблеми гносеології. Логіка пізнавального ставлення людини до світу (оптимізм, скептицизм, агностицизм). Суб'єкт і об'єкт наукового дослідження. Дослідження як відображення і як творчість. Об'єктивне та суб'єктивне в гносеологічному образі.

Чуттєве пізнання та його основні форми. Логічне пізнання та його основні форми. Інтуїція та її роль в раціональному пізнанні. Діалектика чуттєвого та раціонального в процесі наукового дослідження. Сутність сенсуалізму, емпіризму, раціоналізму та ірраціоналізму.

Проблема істини в філософії та науці. Істина та її роль у науковому дослідженні. Об'єктивність і конкретність істини. Діалектика абсолютного та відносного в істині. Істина та помилкова думка. Критерії наукового пізнання та знання. Гносеологічні функції практики.

Специфіка дослідження соціальної діяльності. Суспільство як об'єкт соціального дослідження. Людина як об'єкт та суб'єкт наукового пізнання. Соціальні потреби, інтереси та їх вплив на процес дослідження суспільних явищ.

Тема 7. Основні етапи та форми процесу наукового дослідження

Основні етапи наукового дослідження і логіка їх пізнавального циклу. Виявлення, формування і постановка наукової проблеми як однієї з форм наукового знання. Практичні та теоретичні причини, що зумовлюють постановку проблеми. Сутність, характер і шляхи вирішення наукової проблеми.

Виявлення та нагромадження фактів дійсності – важливий етап у науковому дослідженні. Поняття про факт дійсності, їх види та зміст. Відмінність між фактом-подією та науковим фактом. Логіка виявлення фактів дійсності, їх пояснення та узагальнення. Формування та обґрунтування наукових гіпотез як процес поглиблення наукового дослідження. Види гіпотез та їх роль у дослідженні явищ і процесів реальної дійсності. Значення гіпотезу прогнозуванні розвитку матеріального та духовного світу.

Формування наукової теорії – основний етап у процесі наукового дослідження. Поняття наукової теорії, її сутності та структури. Ознаки і функції наукової теорії. Роль теорії у формуванні та розвитку знань, науки, наукової картини світу. Наука як особливий вид духовного виробництва, пізнавальної діяльності вчених.

Тема 8. Рівні та методи наукового дослідження

Поняття про емпіричні та теоретичні рівні наукового дослідження. Методи нагромадження емпіричного матеріалу та вираження його в різних формах емпіричного знання. Методи спостереження, вимірювання, опису, експерименту та їх роль у дослідженні.

Методи теоретичного узагальнення емпіричного матеріалу та вираження його в різних формах теоретичного знання. Загальнонаукові та загально логічні методи наукового пізнання. Аналіз і синтез. Порівняння, абстрагування та узагальнення. Індукція, дедукція та аналогія. Моделювання та формалізація. Системний аналіз. Програмно-цільовий підхід. Комплексні дослідження.

Аксіоматичний і гіпотетико-дедуктивний методи. Порівняльний і структурно-функціональний методи. Логіко-математичний і імовірнісний методи. Історичний і логічний методи. Сходження від абстрактного до конкретного. Емпіричні методи дослідження у групі економічних наук. Ситуаційні методи, що використовуються у менеджменті та маркетингу. Методи порівнянь, групувань, табличних, графічних, балансових, індексних, ланцюгових підстановок. Лінійне програмування. Теорія масового обслуговування. Методи ділових ігор. Контент-аналіз. Кластерний аналіз.

Діагностування. Матричний метод. Дисперсійний, комерційний регресивний аналіз. Прогностичні методи. Методи експертних оцінок. Статичні та динамічні моделі. Методи перевірки результатів наукового дослідження.

Тема 9. Організація науково-дослідної роботи магістрів

Види та форми науково-дослідної роботи магістрів. Класифікація наукових досліджень. Теоретичні, експериментальні дослідження. Фундаментальні і прикладні дослідження. Пошукові, описові, причинно-наслідкові та прогностичні дослідження. Кабінетні і польові дослідження. Дослідження, які проводяться самостійно суб'єктом. Дослідження, що проводяться спеціалізованими дослідницькими фірмами. Дослідження, які проводяться спільно. Науково-дослідна робота (НДР) магістрантів у навчальний та поза навчальний час.

Реферування літератури. Виконання магістерської роботи. Обґрунтування теми, розробка її змісту, проведення наукового дослідження, апробація результатів дослідження у практиці діяльності підприємств-об'єктів дослідження. Участь у розробці держбюджетної та госпдоговірної тематики кафедри. Участь у конкурсі наукових робіт магістрантів, науково-практичних конференціях. Складання наукової доповіді, статті.

Планування науково-дослідної роботи магістрантом. Складання індивідуального плану роботи магістранта. Розробка календарного плану виконання випускної науково-кваліфікаційної роботи. Розробка плану впровадження результатів наукових досліджень.

Тема 10. Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження у практику

Систематизація результатів дослідження. Види систематизації результатів дослідження та їх зміст. Докази гіпотези, висновки та рекомендації, науковий експеримент, коригування попередніх пропозицій, літературний огляд дослідження. Викладення висновків та рекомендацій у формі реферату, наукової статті, тез доповіді, звіту про виконану науково-дослідну роботу, курсової, випускної магістерської роботи. Види рефератів: наукові, інформативні. Зміст рефератів, вимоги до рефератів. Наукова стаття. Звіт про НДР.

Звіт про науково-дослідну роботу, його зміст і методику складання. Сутність звіту з НДР. Архітектура звіту про НДР: титульний аркуш, зміст, список виконавців, реферат, основна частина звіту, висновки, рекомендації, список використаних джерел, додатки. Вимоги до складання звіту згідно з ДСТУ 3008-95.

Впровадження результатів закінчених досліджень та розрахунок їх ефективності. Продукція наукових досліджень: теоретичні та науково-методологічні положення, методики, рекомендації. Кінцеві результати НДР, місце і форми їх застосування. Порядок впровадження результатів НДР у практику діяльності підприємств. Відповідальність за впровадження НДР. Здавання замовнику НДР. Акти здавання-приймання готової продукції НДР, їх зміст. Впровадження завершених досліджень: дослідне випробовування розроблених методик, рекомендацій, інструкцій, положень.

Ефективність результатів наукових досліджень та її критерії. Економічна, науково-технічна та соціальна ефективність. Розрахунок економічної ефективності наукових досліджень.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1 Методологія і організація наукових досліджень						
Змістовий модуль 1. Методологія наукових досліджень						
Тема 1.	6	2	2	-	-	2
Тема 2.	4	1	1	-	-	2
Тема 3.	6	2	2	-	-	2
Тема 4.	4	1	1	-	-	2
Тема 5.	6	2	2	-	-	2
Змістовий модуль 2. Організація наукових досліджень						
Тема 6.	6	2	2	-	-	2
Тема 7.	6	2	2	-	-	2
Тема 8.	6	2	2	-	-	2
Тема 9.	6	2	2	-	-	2
Тема 10.	4	1	1	-	-	2
Усього годин	54	17	17	-	-	20

5. Теми семінарських занять

Не передбачено.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методологія: сутність, зміст, поняття	2
2	Проблеми наукового пізнання в історії філософії	1
3	Діалектичні та логічні основи наукового пізнання	2
4	Специфіка наукового пізнання	1
5	Концептуальні основи наукового знання	2
6	Зміст та структура процесу наукового дослідження. Проблема істини	2
7	Основні етапи та форми процесу наукового дослідження	2
8	Рівні та методи наукового дослідження	2
9	Організація науково-дослідної роботи магістрів	2
10	Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження у практику	1
	Всього	17

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методологія: сутність, зміст, поняття	2
2	Проблеми наукового пізнання в історії філософії	2
3	Діалектичні та логічні основи наукового пізнання	2
4	Специфіка наукового пізнання	2
5	Концептуальні основи наукового знання	2
6	Зміст та структура процесу наукового дослідження. Проблема істини	2
7	Основні етапи та форми процесу наукового дослідження	2
8	Рівні та методи наукового дослідження	2
9	Організація науково-дослідної роботи магістрів	2
10	Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження у практику	2
	Всього	20

9. Індивідуальні завдання (ІЗ)

Не передбачено

10. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні; евристичний, частково-пошуковий, дослідницький, метод проблемного викладання; метод проекту; методи колективної розумової діяльності; методи самостійної роботи.

11. Методи контролю

Вхідний контроль, оперативний контроль, поточний контроль, підсумковий контроль.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточна атестація та самостійна робота										Сума
ЗМ 1					ЗМ 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	
50					50					

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, диф. заліку	для заліку	
90-100	відмінно	зараховано	A
82-89	добре		B
74-81			C
64-73	задовільно		D
60-63			E
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	Fx
0-34	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	F

13. Методичне забезпечення

14. Рекомендована література

Базова

1. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень / М.Т. Білуха. - К., 2002.
2. Грищенко І.М. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / І.М. Грищенко. - К., 2001.
3. Клименюк О.В. Методологія та методи наукового дослідження : навч. посіб. / О.В. Клименюк. - К. : Міленіум, 2005.
4. Мочерний С.В. Методологія економічного дослідження / С.В. Мочерний. - Л. : Світ, 2001.
5. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підручник / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. - К. : Знання, 2005.

Допоміжна

1. Алексеев А.П. Аргументация. Познание. Общение / А.П. Алексеев. -М., 1991.
2. Андрос Е.Н. Истина как проблема познания и мировоззрения / Е.Н.Андрос.-К. , 1984.
3. Аналитическая философия XX века / Б. Рассел, 3. Мур, Дж. Остин и др.-М. , 1993.
4. Гетманова А.Д. Логика / А.Д. Гетманова. - М., 2002.
5. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація): навч. посіб.; за ред. д.е.н., проф., акад. НАПН України А.А. Мазаракі. - К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010.

6. Єріна А.М. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / А.М. Єріна. – К.: Центр навч. л-ри, 2004.
7. Канке В.А. Основные философские направления в концепции науки / В.А. Канке. – М., 2000.
8. Дудченко А.А. Основы научных исследований: науч. пособие / А.А. Дудченко и др. – К., 2000.
9. Методологические вопросы науковедения / под ред. В.И. Оноприенко. – К., 2001.
10. Рассел Б. Исследование значения и истины / Б. Рассел. – М., 1999.

15. Інформаційні ресурси

1. Цифровий репозиторій ХНУМГ – Режим доступу: <http://eprints.ksame.kharkiv.ua>
2. Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Бібліотека економіста – Режим доступу: <http://www.library.if.ua/>
4. Дистанційний курс навчальної дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень» (для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальності 8.03060101 «Менеджмент організацій та адміністрування (за видами економічної діяльності)») / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://cdo.kname.edu.ua/course/view.php?id=1386>